

Kartläggning av Göteborgs Stads barnrättsliga arbete med anledning av att barnkonventionen blir lag 2020

Avdelningen för Mänskliga Rättigheter

2019-12-16

Innehåll

1 Uppdraget

- 1.1 Syftet med kartläggningen
- 1.2 Kartläggningens mål
- 1.3 Arbetsätt
- 1.4 Utgångspunkter
- 1.5 Begrepp
- 1.6 Begrepp

2 Barn, barnkompetens, barnperspektiv och barns perspektiv och barnrättsperspektiv Omvärldsanalys

- 2.1 Utredningar och insatser
- 2.2 Norge och Finland
- 2.3 Stockholm och Malmö
- 2.4 Göteborg

3 Resultat och analys

- 3.1 Generella slutsatser
- 3.2 Utmaningar
- 3.3 Vad säger barnen
- 3.4 Vägar framåt

4 Sammanfattning

1 Uppdraget

Stadsledningskontorets ledningsgrupp gav i juni 2019 ett uppdrag till avdelningen för Mänskliga rättigheter i att kartlägga Göteborgs Stads arbete med FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen (inför att konventionen blir lag 2020). I regeringsformen står det att; *Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara.*

1.1 Syftet med kartläggningen

Kartläggningens syfte är att ge en bild av det arbete med barnkonventionen och förberedelser inför att konventionen blir lag 1 januari 2020 som görs i Göteborgs Stad av förvaltningar och bolag. Mer övergripande kan kartläggningen också ge ökade kunskaper som på sikt bidrar att Göteborgs stad lever upp till nationell lagstiftning och verkar för kommunfullmäktiges budgetmål, att *Göteborg är en stad fri från diskriminering där mänskliga rättigheter är självklara*. Barnkonventionen är en del av den internationella folkrätten och mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter handlar ytterst om förhållandet mellan stat och individ. En grundläggande princip är principen om icke-diskriminering¹. Centralt för rättigheterna som är universella är att de ska gälla alla, utan åtskillnad.

Mänskliga rättigheter och barnets rättigheter

(Modell av Hanna Gerdes 2019)

Juridiska ramverk

Som implementeras via

Politiska beslut

Gränserna dras vid behov

I domstol

¹ Diskrimineringslagen, 2008:567. Lagen syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

1.2 Kartläggningens mål

- Att bidra till ökad samordning kring barnrättsligt arbetet i staden
- Att föreslå områden för vidare uppföljning/insatser

En 50 % tjänst i form av planeringsledare har arbetat med kartläggningen 1 juni t.o.m. 31 december 2019. Tjänsten har omfattat en samordningsfunktion för en tvärssektoriell arbetsgrupp på stadsledningskontoret (SLK) med uppdraget att bidra till att det barnrättsliga arbetet bedrivs inom alla områden. En sådan tvärssektoriell gruppering har varit etablerad sedan några år tillbaka på stadsledningskontoret. Gruppen har bland annat gjort ett arbete kring barnperspektiv i tjänsteutlåtanden och skrivit gemensamt under rubriken barn i årsredovisningen utifrån barnkonventionens artiklar. Inför barnkonventionens inkorporering i svensk lagstiftning (januari 2020) har gruppen dels undersökt status på Göteborgs Stads förberedelser utifrån Sveriges kommuner och regioner (SKR) implementeringsnycklar, dels sammanställt gemensamma utgångspunkter och förslag för det fortsatta arbetet i staden. Att juridisk kompetens ingår i en sådan gruppering har bedömts som särskilt viktigt då framtida utmaningar på området kan komma att handla om att barnkonventionen kommer att kunna åberopas i svensk domstol. Kompetensområden som ingått i grupperingen är, stadsutveckling, kultur och fritid, välfärd och utbildning, demokrati, ungdomsfullmäktige (barns delaktighet) och mänskliga rättigheter. Stadsledningskontoret har lagt ett särskilt fokus på att tillförsäkra att barns eget perspektiv ska synas i kartläggningen, artikel 12 i barnkonventionen, att barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Ungdomsfullmäktiges ledamöter, ersättare och andra barn i staden har varit aktiva i arbetet. Barns eget perspektiv redovisas i bilagan, I huvudet på barna', en rapport där 30 barn i Göteborg ger sin syn på barnkonventionen och Göteborgssamhället.

En viktig förutsättning för arbetet har också varit kommunikativt stöd.

1.3 Arbetssätt

- En tvärssektoriell grupp på SLK har gemensamt tagit fram relevanta frågor inför kartläggningen.
- Frågor har gått ut till utvalda förvaltningar och bolag (se dessa frågor och svar i bilaga 3).
- Djupintervjuer har genomförts med aktörer, barn och unga, utsedda gemensamt av den tvärssektoriella gruppen.
- Sammanställning och analys redogörs för i föreliggande rapport.
- Arbetet med kartläggningen har kopplats till ordinarie arbete på avdelningen för mänskliga rättigheter på stadsledningskontoret som också har ett särskilt uppdrag med kartläggning kring barnkonventionen. Avdelningschef för avdelningen för mänskliga rättigheter arbetsleder medarbetare med ansvar för kartläggningen.

1.4 Utgångspunkter

- Arbetet med barns rättigheter intresserar och är efterfrågat av förvaltningar och bolag. Barnkonventionen fyllde 30 år 20 november 2019. Det har funnits förväntningar på staden i att uppmärksamma jubileet också som en del i stadens förberedelser inför att barnkonventionen inkorporeras i svensk lag. Flera aktörer i staden har också högtidlighållit dagen, till exempel förskoleförvaltningen, park och naturförvaltningen och kulturförvaltningen. En samlad kommunikation/dokumentation kring insatser och bidrag bedöms viktig. För att fira jubileet anordnade ungdomsfullmäktige ett öppet förmöte och en större dialogträff, Barns rättigheter – Mänskliga Rättigheter. Över 200 personer (förtroendevalda, tjänstepersoner, barn och allmänhet) träffades på Börsen, för samtal som syftade till att tillsammans hitta nästa steg i barnrättsarbetet, att lyssna till ungas berättelser om diskriminering, ta del av ungas eget skapande och utställning.
- Barnrättsligt arbete är ett lokalt ansvar som ska bedrivas i alla verksamheter. En farhåga med att barnrättsområdet omhändertas av samtliga delar av en stor organisation utan stöttning ur ett centralt perspektiv är att kan bli otydligt kring arbetssätt eller innebära att arbetet helt enkelt uteblir. SKR betonar särskilt vikten av att barnrättsligt arbete leds av en centralt placerad funktion, för att säkerställa likvärdighet och kontinuitet.
- Ett barnrättsligt arbete förutsätter kännedom om barnkonventionen och implementering av barns rättigheter i ledning och styrning.
- Alla barn är olika, med olika förutsättningar och behov. Hänsyn har därför tagit en av grundprinciperna, barnkonventionens artikel 2, och kopplingen till de sju diskrimineringsgrunderna i svensk lagstiftning
- Kort om tid, kartläggningen bör ses som ett litet men viktigt steg i att leda, samordna och följa upp stadens insatser inom området.

1.5 Begrepp

Barn

Varje människa under 18 år är ett barn i konventionens mening.

Barnperspektiv

Den kunskap om barn som vuxna utgår från när de avser att göra något utifrån barnets bästa. Vuxnas perspektiv kan därför skilja sig från hur barnet

upplever och förstår samma situation – barnets eget perspektiv².
Barnperspektivet är en färskvara som förändras över tid.

Barnkompetens

Människor som arbetar med barn direkt eller indirekt sägs ha en barnkompetens. Det handlar alltså om de färdigheter man uppnått genom utbildning och erfarenhet av barn. Kompetensen delas ofta upp i områdena organisatorisk, social och pedagogisk kompetens.

Barns perspektiv

När det gäller barnets perspektiv är det nödvändigt att ett barn fått uttala sig i den aktuella frågan. Det är det som visar sig för barnet som är det intressanta när vi pratar om barnets eget perspektiv. Genom att fråga efter barnets synpunkter levandegörs barnets eget perspektiv. Det handlar om det enskilda barnets synpunkter.

Barnrättsperspektiv

Utgångspunkt i barnkonventionens artiklar och folkrätten. Sveriges kommuner och regioners (SKR) definition av ett barnrättsperspektiv innebär att alla besluts- och arbetsprocesser är barnrättsbaserade, det vill säga att barnkonsekvensanalyser och eller prövningar av barnets bästa har gjorts.

2 Omvärldsanalys

2.1 Utredningar och insatser

För att samordna barnkonventionsarbetet med övrigt mänskliga rättighetsarbete, har detta enligt regeringsbeslut samlats på Arbetsmarknadsdepartementet.

Arbetsmarknadsdepartementets publikation, Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter blev klar i oktober (Ds 2019:23). Vägledningen syftar till att underlätta för olika aktörer bland annat vid rättstillämpning genom att redogöra för hur man metodmässigt kan gå till väga när man tolkar och tillämpar en internationell konvention som barnkonventionen.

Det finns ytterligare regeringsuppdrag i frågan.

Barnkonventionsutredningen, med uppgiften att kartlägga hur väl svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen är ett sådant. Utredningen har blivit försenad, ett betänkande skulle ha redovisats i

² Lyssna på oss! BO 2011

november 2019, men den särskilda utredaren har fått förlängd utredningstid till 2020-11-15.

Barnombudsmannen (BO) har under 2017 - 2019 haft i uppdrag av regeringen att stödja kommuner, regioner och särskilt berörda myndigheter med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter utifrån barnkonventionen. Kopplat till Arbetsmarknadsdepartementets arbete så har Barnombudsmannen nu fått ett förnyat uppdrag i att ge extra stöd till kommuner och regioner under 2019 och 2020. Regeringen har gett *”Barnombudsmannen i uppdrag att stödja statliga myndigheter, kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen i verksamheterna. BO tilldelas 300 000 kronor under 2019 för att genomföra uppdraget och för 2020 beräknas 2 000 000 kronor.”*³

Då efterfrågan på juridiskt stöd i tillämpningen av den nya lagen är väldigt stor i landets kommuner, har SKR utsett en kontaktperson på juridiska avdelningen. Kontaktpersonen tar emot frågor och för dem vidare till de övriga jurister på SKR, som är exempelvis arbetar med utbildningsfrågor eller socialtjänst. Enligt uppgifter från SKR rustar sig flera myndigheter utifrån specialområde. Exempelvis arbetar Skolinspektionen med att i sin tillsyn bättre kunna beakta barnrätten, likaså Socialstyrelsen.

Länsstyrelsen, som tidigare i år, fått i uppdrag att stödja arbetet med den praktiska tillämpningen av barnets rättigheter i kommuner, kommer att integrera detta stöd i sin struktur för övrigt arbete med mänskliga rättigheter. Bland annat kommer de att förstärka samordning och erfarenhetsutbyte i kommuner och regioner.

Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF) publicerar i december 2019 metod- och arbetsmaterialet ”Hur man kan arbeta med Barnkonventionen”. Göteborg blir deras utvärderingskommun (med fokus på område fritid) och får stöttning av MUCF under första halvåret 2020. En utvärdering av detta arbete ska sedan presenteras på Barnrättsdagarna i Örebro 2020.

Boverket har fått i uppdrag att kartlägga och analysera hur kommuner och länsstyrelser arbetar med att tillgodose barnets rättigheter i planering enligt Plan och bygglagen samt i stadsutveckling i stort. Det pågår även en utredning om hur svensk lagstiftning är förenlig med konventionen. Den utredningen ska vara klar i november 2020

³ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/11/regeringen-beslutar-om-utbildningsinsatser-om-vagledning-vid-tolkning-av-barnkonventionen/>

2.2 Norge och Finland

Norge och Finland har sedan länge inkorporerat barnkonventionen som lag. Finland i samband med ratificeringen 1990 och Norge sedan 2003.

Barnrättsutredningen har tittat särskilt på bland annat dessa länder och konstaterar följande:

”De länder som har barnkonventionen inkorporerad har inte per automatik en bättre situation på barnrättighetsområdet men de har inte heller hindrats eller styrts i negativ riktning i sitt arbete i någon noterbar utsträckning. Inkorporeringen är sekundär till den politiska viljan att arbeta med konventionen och barns rättigheter, den kan inte på juridisk väg direkt styra politiken om politiken inte vill bli styrd. Däremot kan en inkorporering bli ett verktyg i händerna på en politisk rörelse som redan är övertygad om det rätta i att stärka barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen.”⁴

Erfarenheter från Norge visar att det går att få en tydlighet i hur barnets bästa genomsyrar beslutsprocesser. Revisionen granskar hur barnets bästa har omhändertagits, om det har varit avväganden eller inte. Detta sammanställs och rapporteras kommuncentralt.

I Mandal kommun i Norge använder man sig av särskilda markörer i beslutsunderlagen, vilket gör att hur olika barnperspektiv har omhändertagits i beslutsunderlagen blir tydligt.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
<ul style="list-style-type: none">Inkludering på alle arenaer	<ul style="list-style-type: none">Ansetter folkehelse- og frivilligkoordinatorLager en integreringsplan
<ul style="list-style-type: none">Hele lokalsamfunnet deltar i arbeidet med integrering	<ul style="list-style-type: none">Holdningsskapende arbeid og økt kunnskapLegger til rette for arbeidspraksis og praksisplasserUniversell utforming
<ul style="list-style-type: none">Universell utforming	<ul style="list-style-type: none">Utvikle de universelle arenaene vi har
	<ul style="list-style-type: none">Legge til rette for at barn og unge i større grad får medvirke i sin hverdag, på skolen og i fritida. Da er informasjon og veiledning viktigInformasjon om fritidsaktiviteter til ALLE ungeMottaksskolen bør flyttes til et sted hvor den er i kontakt med et etablert skolemiljøByparker og møteplasser sentralt gir mulighet til å treffes naturlig og bli kjent med nye folkFlere åpne arrangementerLa de unge være med å lage opplegg mot baksnakking og ryktespredningAktiviteter og arrangementer som ikke koster noe særligSnakke om fordommer blant voksneÅpne og uformelle møtesteder slik at vi kan bli kjent på tvers av klikker og gjenger

2.3 Stockholm och Malmö

Både Stockholm och Malmö har sedan flera år ett väl förankrat arbete med bland annat stödmaterial, kompetenshöjande insatser och ett kommuncentralt stöd till stadens anställda.

⁴ Johan Vamstad "Fördelar och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen: En jämförande studie av internationella erfarenheter" 2016

I Stockholm Stad finns sedan 2018 *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad - 2018–2022*, där arbetar också en lokal Barnombudsman heltid med barnrättsfrågor.

År 2017 antog Malmö *Utvecklingsplan för barnets rättigheter i Malmö Stad* som två personer kommuncentralt arbetar utifrån, mot stadens verksamheter.

2.4 Göteborg

Utgångspunkten i Göteborgs Stad är att barnrättsarbetet bedrivs lokalt och det finns flera exempel gott på arbete i enskilda verksamheter eller områden. Stadsdelen Angered arbetar exempelvis med barnbokslut och Förskoleförvaltningen anordnade en större konferens i december 2019 med utgångspunkt i barnkonventionen.

Stadsledningskontorets ledningsgrupp gav i juni 2019 uppdrag till avdelningen för mänskliga rättigheter att genomföra en kartläggning av Göteborgs stads arbete med barnkonventionen (inför att barnkonventionen blir lag 1 januari 2020). En tvärsektorieell grupp finns sedan ett antal år etablerad på stadsledningskontoret som har uppmärksammat och rapporterat utmaningar och goda exempel på barnrättsområdet. Gruppen har varit aktiv i arbetet med kartläggningen.

Sedan september 2019 finns en särskild sida på goteborg.se om barnkonventionen med en gemensam kommunikation i frågan samt länkar till utredningar och webbaserade utbildningar i frågan.

Stadsledningskontoret samordnar och stödjer utvecklingen och framtagandet av en stadenövergripande kompetensplattform för basutbildning inom området mänskliga rättigheter. Här kommer barnkonventionen att få en central plats.

SKR samlar sedan flera år ett nationellt barnrättsnätverk där ett 20-tal kommuner deltar. Göteborgs Stad deltar med en representant i nätverket, vilket dock är under utredning då SKR ställer krav på kommuner om en kommuncentralt beslutad strategi. Utan en sådan kan en observatörsstatus komma ifråga. Med ett etablerat ungdomsfullmäktige har staden ett viktigt verktyg för barnrätt i praktiken, något SKR:s barnrättsnätverk ställer sig mycket positiva till.

Ungdomsfullmäktige uppmärksammade barnkonventionen 30 år den 20 november på Börsen då runt 200 personer, barn och vuxna samlades för ett öppet stormöte, mingel och dialog under rubriken Barns rättigheter – Mänskliga Rättigheter. Mötet syftade till att tillsammans hitta nästa steg i Göteborg stads barnrättsarbete utifrån ungdomsfullmäktiges vision – Göteborg som stad är världsbäst på ungas delaktighet och unga göteborgare är världsbäst på att vara delaktiga!

Denna kartläggning och den rapport, I huvudet på barna´ (bilaga 2) är också en del av stadens arbete med barnkonventionen och en förberedelse inför att konventionen blir lag.

3 Resultat och analys av kartläggningen

3.1 Generella slutsatser

Generellt kan man utläsa att en hel del utmärkt arbete pågår lokalt i stadens verksamheter, Stadsdelen Angered deltar sedan 2004 i ett nationellt Partnerskap för Barnets Rättigheter och för genomförande av FN:s barnkonvention, tillsammans med 9 andra kommuner. Dessutom producerar stadsdelen varje år ett barnbokslut. Stadsdelen Västra Göteborg har genomfört särskilda kompetenshöjande insatser som ett led mot 2020. Barn beaktas i myndighetsbeslut genom användandet av specifika metoder och material. Till exempel använder Göteborgs stads socialtjänst utredningsmaterialet BBIC (barns behov i centrum), vilket innebär metoder inriktade på barnsamtal och skyddsbedömningar, ett stöd för att barn ska få komma till tals. Vidare anordnade förskoleförvaltningen hösten 2019 konferensen ”Barns plats i staden” där konventionen spelar en central roll. Park och naturförvaltningen har gjort en särskild satsning tillsammans med Kulturförvaltningen med anledning av barnkonventionen 30 år och alla barns rätt att leka, läsa och växa. Skolförvaltningarna anger ett systematiskt och strukturerat arbetssätt kring frågan. Utbildningsförvaltningen planerar att se över styrande dokument utefter nationell vägledning och Grundskoleförvaltningen uppger att arbetet med barnkonventionen ingår i det systematiska kvalitetsarbetet.

Det går också att utläsa av svaren att de instanser i staden som arbetar aktivt och strategiskt med barnrättsfrågan också är de som gjort särskilda insatser inför att barnkonventionen som lag träder i kraft 1 januari 2020. Det kan till exempel röra sig om kompetenshöjande insatser. Detta indikerar att de förvaltningar och bolag som sedan tidigare bedriver ett aktivt barnrättsligt arbete också i större utsträckning har identifierat och omhändertagit verksamhetens behov av förberedelser inför 2020 lokalt. Det handlar om att omsätta teori till lokal praktik. Stadsbyggnadskontoret anordnade exempelvis i oktober 2019 ett halvdagsseminarium i frågan om barns rättigheter i fysisk planering. Seminariet omfattade ett historiskt perspektiv, lokal praktik, en genomgång av Boverkets arbete, för att sedan avslutas med en utblick mot exemplet Norge där konventionen varit lag sedan 2003.

Av svaren kan man också utläsa att ett barnperspektiv finns med i de flesta svaren men inte alltid barns eget perspektiv eller barnrättsperspektivet. Det vill säga att respondenterna lyfter och beskriver hur barn tar plats i verksamheter men inte hur detta kopplar an till barnkonventionens artiklar, hur man säkerställer att barn kommer till tals, eller omhändertas genom ledning och styrning.

De samlade svaren från förvaltningar och bolag finns att ta del av i bilaga 3.

3.2 Utmaningar

De inkomna svaren i kartläggningen är av olika omfattning och karaktär men de är också någotsånär samstämmiga, särskilt kring beskrivningar angående utmaningar. Många identifierar målkonflikter som en växande utmaning. Barnkonventionens artiklar kan stå i konflikt med varandra vilket gör det stundtals komplext att utröna barnets bästa.

Flera av dessa målkonflikter hör tätt samman med att staden förtätas. Artikel 27 i konventionen förkunnar rätten till skälig levnadsstandard, till exempel bostad. Och att föräldrar har bostad är naturligtvis en grundläggande del av barnets bästa. Samtidigt slår artikel 31 fast rätten till lek, fritid och rekreation, något som inte uppfylls till fullo när förskolegårdar krymper eller saknar dagsljus när fler bostäder ska byggas. Boverket förordar därför att planerande funktioner rättar sig efter existerande nationella rekommendationer och riktlinjer, i arbetet med att omhänderta barnets bästa.

Därför är det viktigt att ha med sig i eventuella analyser att konventionen är tänkt att fungera i sin helhet. Artiklarna hör ihop och ska inte läsas fristående från varandra. Barnets bästa är en helhetsbedömning och kan således innehålla dimensioner som uppfattas som mindre önskvärda. Åtskilliga målkonflikter uppstår också i och med att mycket av svensk lagstiftning bygger på ett starkt föräldraperspektiv, ett synsätt och en lagstiftning som kan hamna i direkt konflikt med artikel 12, Barnets rätt att höras i alla frågor som berör. Ett exempel som Barnombudsmannen lyfter som en möjlighet till att stärka barns rättigheter är den föreslagna ändringen av socialtjänstlagen som ska göra det möjligt att göra tidiga insatser utifrån principen om barnets bästa även om föräldrar motsätter sig sådana åtgärder.

Flera förvaltningar och bolag pekar på tidsbrist i beslutsprocesser och att detta påverkar möjligheterna att till fullo omhänderta ett barnrättsperspektiv. Vidare lyfter många respondenter knappa ekonomiska resurser i den egna organisationen som ett hinder för att säkerställa att barnrätten efterlevs. I en hel del svar och intervjuer vittnar förvaltningar och bolag om att barnrättsarbetet tenderar att bli personbundet och sker utifrån individers intresse istället för att hanteras strukturellt. Till detta adderas att kompetens och en samlad information i frågan ofta saknas i stadens organisationer.

Särskilt problematisk upplevs frågan om samma rättigheter för alla barn. I Göteborg lever barn de flesta barn väl men också under vitt skilda förutsättningar. Åtskilliga barn i Göteborg är särskilt utsatta, diskrimineras, vittnar om rasism och utsätts för kontroll. Med generella skrivningar och arbetssätt och metoder behöver dessa barn uppmärksammas särskilt. Detta gäller samtliga av stadens verksamheter, inte bara de som traditionellt kommer i kontakt med utsatta barn. Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling, artikel 6, innebär att stat och kommun ibland behöver göra olika och särskilda insatser för individer. Barn med funktionsnedsättningar och unga HBTQ-personer är exempel på grupper där åtskilliga individer kan

sägas vara eftersatta i att få sina rättigheter tillgodosedda bland annat på fritidsområdet⁵.

En sak som kartläggningen visar tydligt är att det råder en stor osäkerhet bland majoriteten av svaranden kring vad skillnaden blir efter att barnkonventionen blir lag 2020. Krävs det nya arbetssätt eller förordningar? Här finner stadsledningskontoret att det finns brister i vissa förvaltningar och bolag kring synen på barnrättsligt arbetet som allas ansvar. Vidare att barnkonventionen faktisk inte alltid uppfattas som ett lokalt, lagstadgat ansvar som ska bedrivas i alla verksamheter. Otydligheter kring ansvarsfrågan och brister i rutiner för uppföljning kan medföra att ett aktivt förhållningssätt till barns rättigheter uteblir.

Det kommer att dröja tills juridisk praxis finns att tillgå på området, att barnrättsutredningen är försenad hindrar ytterligare. Erfarenheter från Norge visar att dock det kan gå relativt fort efter en inkorporering av barnkonventionen i nationell lagstiftning, att få prejudicerande fall och därmed praxis på plats. Tills där finns en tydlighet och praktik är det viktigt att säkerställa att barn, framförallt barn som lever under svåra förhållanden inte lämnas i ett ”juridiskt vakuum”. Att barnets bästa och barnets talan genomsyrar beslutprocesser och kan redovisas.

3.3 Vad säger barnen?

Arbetet med barns rättigheter tar aldrig slut. Tvärtom. Barnkonventionen behöver göra ett starkare avtryck i alla stadens rum.

Edvin Johansson, vice ordförande i ungdomsfullmäktige

Som en del av kartläggningen och att jobba utifrån barn eget perspektiv, artikel 12 så har stadsledningskontoret intervjuat barn om konventionens betydelse för dem, hur de ser på samtiden och att växa upp i Göteborgs stad. Underlaget, som bilagas till denna rapport, som består av intervjuer med 30 barn från olika stadsdelar 4–17 år, ska ses som en spaning och gör inte på något sätt anspråk på att representera alla barn i staden. Till exempel har inga barn med synliga funktionsnedsättningar kommit till tals.

I intervjuerna framkommer att konventionen är välkänd bland barnen. Och barnen beskriver redan från tidiga åldrar hur barn och vuxna kan resonera tillsammans om vad som är barnets bästa. Det finns även ett tidigt medvetande och resonemang kring att barn bör bestämma olika mycket beroende på mognad. Det framgår tydligt att relationer till vuxna är viktiga och ibland komplicerade.

Barnen ser att staden varit framgångsrik i att säkra grundläggande rättigheter, utbildning, mat på bordet och andra basala behov. Men det finns också ett högt medvetande om att barn i staden lever under olika

⁵ MUCF, En meningsfull fritid för alla unga, 2018

förutsättningar. Flera av barnen berättar om egna och andras erfarenheter av tex. rasism, (o)jämslällldhet och ekonomiska svårigheter.

Skola och fritid är viktiga områden för barn i staden, flera av respondenterna uttrycker att de vill ha mer inflytande i skolan.

4 Vägar framåt

Sammanställning av de förslag som kommit fram i enkätsvar och intervjuer.

- **Barns rättigheter är mänskliga rättigheter. För att arbeta barnrättsbaserat behövs grundläggande kunskaper.**

Förslag: Höja kompetensen kring mänskliga rättigheter (MR) bland stadens anställda. MR-utbildning, en obligatorisk del av introduktion för alla nyanställda i Göteborgs stad samt chefsutbildningen. Särskilt fokus på barnkonventionen inom ramen för detta. Utbildningen kan till delar vara webbaserad.

- **Gemensam kompetensutveckling i staden**

Förslag: Börja med att säkerställa att stadsledningskontorets personal går en utbildning, tex Barnombudsmannens webb utbildning.

Utnyttja möjligheten att lägga barnkonventionen som ett aktivt utvecklingsområde på den föreslagna kompetensplattform⁶ som avdelningen för mänskliga rättigheter på stadsledningskontoret tar fram ett förslag på hösten 2019. Till exempel kan frågor om barnkonventionen lyftas utifrån kompetensplattformen och diskuteras på lokala arbetsplatsträffar i förvaltningar och bolag. Stadsledningskontoret kan med fördel boka en kompetenshöjande insats med Barnombudsmannen exempelvis tillsammans med Göteborgsregionen. BO har ett redan finansierat uppdrag i att stötta arbetet med praktisk implementering av barnkonventionen.

- **Samordnande funktion i staden som stöttar i frågan**

Flertalet respondenter efterlyser en central funktion som kan stötta lokala initiativ samt hålla ihop stadens arbete. Här behövs även en koppling till juridiken. Stockholm har en lokal barnombudsman och i Malmö arbetar två tjänstepersoner kommuncentralt med barnrätt.

- **Skapa ett barnrättsnätverk över staden för barnrättsfrågor**

⁶ Ur Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad: Stadsledningskontoret samordnar och stödjer utvecklingen och framtagandet av en stadenövergripande kompetensplattform för basutbildning inom området mänskliga rättigheter.

Förslag: Ökad samverkan och ett nätverksbaserat arbetssätt i frågan. Mycket av de osäkerheter som finns lokalt kan omhändertas gemensamt. Fördelar finns med att kunna dela praxis.

- **Säkerställa att barnrättsperspektivet genomsyrar hela beslutsprocessen**

Förslag: Visa i beslutsunderlag hur barnrättsperspektivet omhändertas. Här finns exempel från kommuner i Norge. Arbeta med MR-perspektivet i mallen för tjänsteutlåtande under rubrikerna social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet. En sammantagen bedömning om barnets bästa.

- **Gemensamma arbetssätt**

Förslag: Varje förvaltning och bolagsledning ska reflektera över, analysera och nå fram till möjliga handlingsvägar utifrån respektives uppdrag hur frågan omhändertas bäst lokalt.

- **Uppföljning**

Förslag: Ställ frågor i uppföljningen av stadens verksamheter kring det barnrättsliga arbetet. Här behöver staden och stadsledningskontoret reflektera kring hur vi följer upp arbetet om där inte finns ett program eller plan att följa upp. Hur kan vi visa på effekter? Hur har barn det i vår stad?

- **Koppla det barnrättsliga arbetet till Agenda 2030-arbetet**

Förslag: Koppla arbetet med barnrätt till de globala målen för synergieffekter. Målen för Agenda 2030 ska verka för långsiktig hållbarhet inom alla tre dimensioner- miljö och klimat, ekonomi och sociala förhållanden. Ett arbete med mänskliga rättigheter är en förutsättning för ett demokratiskt och hållbart samhälle.

- **Utveckla ungdomsfullmäktige till ett verktyg för barnrätt i praktiken**

Förslag: utveckla befintliga forum för ungas delaktighet för att säkerställa att artikel 12 efterlevs i staden-övergripande arbete. SKR, Demokratikommissionens delbetänkande och Demokratiutredningen lyfter alla vikten av att arbeta med val och inflytande forum för unga. Styrkan i ungdomsfullmäktige är att forumets ledamöter är folkvalda i stadsdelarna och inte nominerad utifrån vuxnas perspektiv. Koppla ungdomsfullmäktiges motioner och förslag till barnkonventionens artiklar.

- **Ta fortsatt tillvara på barns perspektiv i årsredovisningen.**

Tidigare arbetsform har varit att tillse varje år att barnkonventionens artiklar och barns eget perspektiv har blivit belysta.

- **Ge ett fortsatt mandat till stadsledningskontorets tvärsektoriella arbetsgrupp som arbetar med barns frågor och rättigheter.**

När mallen för tjänsteutlåtande förändras är det viktigt att stadsledningskontoret fortsatt belyser barnperspektiven. I

grupperingen finns stöd i att omhänderta barns perspektiv. Vidare finns också möjligheter till en sammanvägd analys i beslut som rör barn (men kan också gälla områden där barn inte är direkta aktörer.) För ett fortsatt lärande och aktivt förhållningssätt i frågan.

5 Sammanfattningsvis

Ett barnrättsligt arbete är ett lokalt ansvar som ska bedrivas i alla verksamheter. Barns rättigheter, liksom rättigheter i allmänhet, är beroende av i vilken utsträckning de förtydligas och bekräftas av vuxenvärlden. En inkorporering av barnkonventionen i svensk lag kan förväntas öka medvetenheten och kunskapen kring barns rättigheter.

En del förvaltningar och bolag tror sig inte vara direkt berörda av barnkonventionen, det innebär att staden, på flera områden, står utan beredskap och kompetens i det barnrättsliga arbetet. Det barnrättsliga arbetet förutsätter kännedom om barnkonventionen och implementering av barns rättigheter i ledning och styrning.

Om barnkonventionen ges en större principiell betydelse i stadens organisation och i samhället i stort så kan detta ge effekter som stärker barns rättigheter i praktiken. I Göteborgs Stad sker barnrättsarbetet lokalt, med olika förutsättningar och resultat. Genom kartläggningen hittar vi flera goda exempel som med fördel skulle kunna inspirera och spridas via den nya sidan om barnkonventionen på goteborg.se och sedanmera via den tidigare nämnda MR-kompetensplattformen. I de delar av Göteborgs Stad, där ett aktivt arbete sker lokalt, är också möjligheterna bättre för att säkerställa att ett barnrättsligt arbete genomsyrar hela verksamheter och beslutsprocesser. Stadsledningskontoret menar dock att barns rättigheter, i enlighet med SKR:s rekommendationer, skulle stärkas ytterligare genom någon form för central organisering.

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Paula Aijmer, december 2019